

İstanbul Boğazı Yırtıcı Kuş Göçü Sayımı Raporu 2024

PARK VE
BAHÇELER
DAİRESİ
BAŞKANLIĞI

Yesil
İSTANBUL

YabAn
İSTANBUL

İstanbul Boğazı Yırtıcı Kuş Göçü Sayımı Raporu 2024 © İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve WWF-Türkiye (Doğal Hayatı Koruma Vakfı), İstanbul, Türkiye

Bu çalışma, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Park ve Bahçeler Dairesi Başkanlığı, Kentsel Ekolojik Sistemler Şube Müdürlüğü ve WWF-Türkiye (Doğal Hayatı Koruma Vakfı) işbirliğinde yürütülmüştür.

İBB Park ve Bahçeler Dairesi Başkanlığı, Kentsel Ekolojik Sistemler Şube Müdürlüğü
Çamlıtepe Mahallesi, Büyükdere Caddesi No:202 Sarıyer, İstanbul
Tel: (0212) 449 67 98

WWF-Türkiye (Doğal Hayatı Koruma Vakfı)
Asmalı Mescit Mah. İstiklal Caddesi No.136 Kat:4 Beyoğlu, İstanbul
Tel: (0212) 528 20 30, Faks: (0212) 528 20 40 www.wwf.org.tr, E-posta: info@wwf.org.tr

Raporu Hazırlayan
Can Yenyurt; WWF-Türkiye Biyoçeşitlilik Kıdemli Uzmanı

Proje Ekibi
Ümit Yardım, Tuğba Aydın
Kübra Sanu, Mahmut Öztürk, Eray Yaman, Ahmet Yaşar Yıldız
İBB Park ve Bahçeler Dairesi Başkanlığı, Kentsel Ekolojik Sistemler Şube Müdürlüğü
Can Yenyurt, Ayşe Oruç
WWF-Türkiye

Kapak Fotoğrafi
Küçük akbaba (*Neophron percnopterus*) © WWF

Desteklerinden dolayı;
Kuş gözlemcileri (alfabetik sıraya göre); Abbas Altunay, Aiiix Brenninkmeijer, Åke Lindström, Ali Shuttleworth, Ali Talip Aksu, Arzu Gürsoy Ergen, Ayşegül Gezin, Cemil Gezin, Çağatay Duruk, Emine Nurhan Tekin, Fikret Can, Gülümser Genç, Ian Balzan, Inger Vandyke, İsmail Yumak, Kemal Ergün, Marcel Kersten, Mark Beaman, Mustafa Kaya, Ömer Yusuf, Öznur Bayram, Peter Kuiper, Salih Alper, Sinan Talipoğlu, Staffan Bensch, Strahl Peev, Tuğba Aydın, Uğur Güven, Ümit Yardım, Yılmaz Tanıyıcı'ya,
İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve WWF-Türkiye çalışanları ile destekçilerine,
teşekkür ederiz.

Giriş

Türkiye sahip olduğu coğrafik konumuyla kuş göçü açısından son derece önemli bir ülke konumundadır. İstanbul Boğazı dünyadaki en önemli süzülen kuş göç yollarının yoğun olarak geçtiği alanlardan (darboğaz) biridir ([Jobson ve ark. 2021](#)). Her yıl ilkbahar ve sonbaharda yaklaşık 400 bin leylek ve 200 bin yırtıcı kuş İstanbul semalarından göçlerini gerçekleştirmektedir.

İstanbul Boğazı özellikle akbaba ve kartalların göç yollarının yoğunlaştığı Türkiye'deki en önemli boğazdır ([Panuccio ve ark. 2017](#)). Tehlike altında olan küçük akbaba ve dünya popülasyonunun tamamına yakın sayıda küçük orman kartalı her yıl iki kere İstanbul'dan göç etmektedir.

Küçük Orman Kartalı (*Clanga pomarina*) – İstanbul 2024 © Can Yeniyurt - WWF-Türkiye

Yırtıcı Kuşların Ekolojik Rolü ve Koruma Önemi

Yırtıcı kuşlar besin zincirinin üst sıralarında olmaları sebebiyle biyoçeşitliliğin göstergesi türleridir. Yırtıcı kuşlar ekosistemlerin sağlıklı işleyişi için kritik bir rol oynamaktadır. Ayrıca, son yıllarda yapılan çalışmalar, yırtıcı kuşların (özellikle akbabaların) iklim değişikliği ile mücadelede önemli bir müttefik olduklarını ortaya koymuştur ([Ian Rose 2022](#)).

Yırtıcı kuşların popülasyonlarındaki değişiklikler, göçleri sırasında yoğunlaştıkları darboğazlardaki sayımlar ile izlenebilmektedir. Bu sayımlar, biyoçeşitliliğin korunması ve vatandaş biliminin gelişimi açısından büyük öneme sahiptir.

Sayım Süreci ve Yöntem

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Park ve Bahçeler Dairesi Başkanlığı, Kentsel Ekolojik Sistemler Şube Müdürlüğü Yaban İstanbul ve Yeşil İstanbul, WWF-Türkiye ekipleri, uzman kuş gözlemcileri Ümit Yardım, Tuğba Aydın koordinasyonunda ve kuş gözlemcileri eşliğinde İstanbul Boğazı Yırtıcı Kuş Göçü Sayımları 2024 yılında ilkbahar ve sonbahar göç dönemlerinde gerçekleştirilmiştir.

- **İlkbahar Sayımı:** 1-5 Nisan 2024 tarihlerinde Feneryolu Kuş Gözlem Kulesi'nden yapılmıştır.
- **Sonbahar Sayımı:** 7-12 Ekim 2024 tarihlerinde Büyük Çamlıca Tepesi'nden gerçekleştirilmiştir.

Sayımlar göçün yoğunlaştığı saatler olan 09:00 – 16:00 arasında gerçekleştirilmiştir. Sayımlar, iki uzman kuş gözlemcisi koordinasyonunda diğer gözlemcilerin katılımıyla yapılmıştır. Kullanılan ekipmanlar arasında teleskop, dürbün ve fotoğraf makinası yer almıştır. Ayrıca, hava durumuna ilişkin verileri, sıcaklık, rüzgâr yönü, rüzgâr şiddeti, basınç, bulut yoğunluğu ve nem verileri Meteoroloji Genel Müdürlüğü'nün uygulaması üzerinden saatlik olarak kaydedilmiştir. Tüm veriler uluslararası kuş göçü sayım verilerinin kaydedildiği Trektellen açık kaynak veri tabanı üzerinden anlık paylaşılmıştır.

Sayım Sonuçları:

- **Feneryolu Kuş Gözlem Kulesi:** 17 türe ait 7.707 yırtıcı olmak üzere, 21 türe ait 21.113 süzülen göçmen kuş kaydedilmiştir.
- **Büyük Çamlıca Tepesi:** 12 türe ait 2.698 yırtıcı olmak üzere, 16 türe ait 2.799 süzülen göçmen kuş kaydedilmiştir.

2024 yılında her iki istasyonda 20 türe ait 10.405 yırtıcı olmak üzere, 24 türe ait toplam 23.912 süzülen kuş kaydedilmiştir (EK-1).

Sayımda elde edilen tüm kayıtlara Feneryolu Kuş Gözlem Kulesi için

<https://www.trektellen.org/count/view/3906/20240405> adresinden, Büyük Çamlıca Tepesi için <https://www.trektellen.org/count/view/3673/20241012> adreslerinden ulaşılabilmektedir.

Sonuç ve Değerlendirme

İstanbul Boğazı Yırtıcı Kuş Göçü Sayımı 2024, İstanbul'un yırtıcı ve diğer süzülen kuş göç yolları açısından önemini birkez daha kanıtlamıştır. Sayımlarda küçük akbaba, büyük orman kartalı ve şah kartal gibi tehlike altında olan yırtıcı kuşların yanı sıra, kızıl akbaba, şahin, küçük orman kartalı, küçük kartal, kara çaylak, yılan kartalı, çakır, saz delicesi, bozdoğan ve atmaca gibi 20 yırtıcı kuş türü sayılmıştır.

Kızıl akbaba (*Gyps fulvus*) © Timur Çağlar

Sayımlarda yırtıcı kuşların yanı sıra, leylek, kara leylek ve ak pelikan gibi süzülerek göç eden diğer kuşlar da kayıt altına alınmıştır.

Yırtıcı kuşlar, ekosistemlerin sağlıklı işleyişi için kritik rol oynayan gösterge türleridir.

Sayımların her yıl düzenli ve aynı metodolojiyle yapılması, yırtıcı kuş türlerinin korunmasına yönelik gerekli bilimsel veriyi sağlayacaktır. Vatandaş bilimi yoluyla elde edilen bu bilgiler, sadece yırtıcı kuşların korunmasına katkı sağlamakla kalmaz, aynı zamanda insanların doğa ile ilişki kurmalarına ve onu korumalarına da yardımcı olması açısından son derece önemlidir.

Kaynaklar

Jobson, B., Allinson, T., Sheldon, R., Vansteelant, W., Buechley, E., Oppel, S. & Jones, R.V. 2021. Monitoring of migratory soaring birds in the East African-Eurasian flyway: a review and recommendations for future steps, *Sandgrouse* 43: 2-23.

Panuccio, M., Duchi, A., Lucia, G., and Agostini, N. 2017. Species-Specific Behaviour of Raptors Migrating Across the Turkish Straits in Relation to Weather and Geography, *Andeola* 64 (2): 305-324

Rose, I. 2022. Vultures Prevent Tens of Millions of Metric Tons of Carbon Emissions Each Year, *Scientific American*, September 20.

Ek-1 İstanbul Boğazı Yırtıcı Kuş Göçü Sayımı 2024 Sonuçları

Türkçe İsmi	İngilizce İsmi	Latince İsmi	Feneryolu Kuş Gözlem Kulesi Sayıları	Büyük Çamlıca Tepesi Sayımları
Kara leylek	Black Stork	<i>Ciconia nigra</i>	59	67
Leylek	White Stork	<i>Ciconia ciconia</i>	13344	30
Gri balıkçıl	Grey Heron	<i>Ardea cinerea</i>	2	3
Ak pelikan	Great White Pelican	<i>Pelecanus onocrotalus</i>	1	1
Küçük akbaba	Egyptian Vulture	<i>Neophron percnopterus</i>	1	0
Kızıl akbaba	Eurasian Griffon	<i>Gyps fulvus</i>	0	1
Yılan kartalı	Short-toed Snake-Eagle	<i>Circaetus gallicus</i>	102	147
Küçük orman kartalı	Lesser Spotted Eagle	<i>Clanga pomarina</i>	2594	318
Büyük orman kartalı	Greater Spotted Eagle	<i>Clanga clanga</i>	12	1
Küçük kartal	Booted Eagle	<i>Hieraaetus pennatus</i>	112	3
Şah kartal	Imperial Eagle	<i>Aquila heliaca</i>	1	1
Yaz atmacası	Levant Sparrowhawk	<i>Accipiter brevipes</i>	0	7
Atmaca	Sparrowhawk	<i>Accipiter nisus</i>	325	218
Çakır	European Goshawk	<i>Accipiter gentilis</i>	2	0
Saz delicesi	Marsh Harrier	<i>Circus aeruginosus</i>	13	0
Gökçe delice	Hen Harrier	<i>Circus cyaneus</i>	7	0
Kara çaylak	Black Kite	<i>Milvus migrans</i>	192	2
Kızıl şahin	Long-legged Buzzard	<i>Buteo rufinus</i>	3	2
Şahin	Common Buzzard	<i>Buteo buteo</i>	3342	0
Küçük kerkenez	Lesser Kestrel	<i>Falco naumanni</i>	2	0
Kerkenez	Eurasian Kestrel	<i>Falco tinnunculus</i>	5	3
Delice doğan	Hobby	<i>Falco subbuteo</i>	0	10
Gök doğan	Peregrine Falcon	<i>Falco peregrinus</i>	1	0
Boz doğan	Merlin	<i>Falco columbarius</i>	1	0
Küçük/Kerkenez	Common / Lesser Kestrel	<i>Falco tinnunculus/naumanni</i>	1	0
Deliceler	harrier sp.	Circus spec.	0	1
Kartalar	Unknown Eagle	<i>Aquila spec.</i>	1	0
Şahinler	Buteo spec.	Buteo spec.	0	1454
Yırtıcılar	raptor sp.	<i>Raptor</i>	990	530
Toplam			21.113	2.799